

Hasznos tippek oprendszeres és szövegszerkesztők használatához

A billentyűzet

A PC-billentyűzet, ahogyan ma ismerjük, négy fő részből áll, ezek:

1. a legnagyobb területet foglaló alfanumerikus blokk
2. a jobb oldali numerikus blokk (netbookokon, kisebb laptopokon ez sokszor hiányzik)
3. a kettő közötti főleg navigációs gombokat tartalmazó blokk
4. és a felső funkcióbillentyű-sor

1. Az alfanumerikus blokk

A váltóbillentyűk: a SHIFT (betűemelő), az ALT (alternatív) és a CTRL (vezérlés) gombok elvileg megháromszorozzák a billentyűzettel elérhető karakterek és funkciók számát.

A SHIFT, magyarul betűemelő, ami már az írógépeken is megvolt, a kis- ill. nagybetűs írásmódot váltja; a számoknál és a speciális karaktereknél pedig egyéb írásjeleket hív elő, pl az egyszeres és a dupla idézőjelet (SHIFT+1 ill. 2), a felkiáltójelet (SHIFT+4), a pert (SHIFT+7), a zárójeleket (SHIFT+8 ill. 9), a kérdőjelet (SHIFT+), a kettőspontot (SHIFT+.), vagy az alsó vonást (SHIFT+-). A jobb- és baloldali SHIFT funkciója azonos. A Caps Lock a SHIFT funkcióját teszi tartóssá, ha egyfolytában nagy betűkkel szeretnénk gépelni.

A bal oldali ALT lenyitja a futó alkalmazás menüsorának menüpontjait, vagy ráviszi a fókuszt, de programtól parancsok is hozzá lehetnek rendelve, akár a CTRL-hoz. Az ALT+Tabulátor kombinációval a nyitott alkalmazások között válthatunk.

A jobb oldali ALT GR-rel ezzel szemben olyan speciális karakterek érhetők el, mint:

ALT GR+Q	az elérési utakban használatos visszaper (\)
ALT GR+W	a függőleges elválasztóvonal ( )
ALT GR+Í és ALT GR+Y ill. M és + írása	a "kacsacsőrök" (<>), melyek nélkül lehetetlen lenne a HTML írása
ALT GR+X	a kettőskereszt (#), amely pl. a színek kódokat vezeti be
ALT GR+V	az at (ang. -nál, -nél) amelyet e-mail-címekben használnak (@)
ALT GR+B és ALT GR+N	a kapcsos zárójelek ({}), a CSS-ben a deklarációs szakaszokat, JavaScriptben az utasításblokkokat határolják
ALT GR+,	a pontosvessző (;), ami CSS-ben az egyes deklarációkat, JavaScriptben pedig az egyes utasításokat választja el

Az alsó sor Windows-gombja a Start-menüt hívja fel, a jobb oldali kontextus-menü gomb pedig megnyitja a helyi menüt; utóbbiról később még lesz szó. Ezen menük pontjaiból a nyílbillentyűk és az Enter segítségével választhatunk. Amit kevesen tudnak, hogy a Windows-billentyű valójában váltóbillentyű is, amely a következőket tudja:

Win+E	a Windows Explorer megnyitása
Win+F	keresés a helyi meghajtókon
Win+L	felhasználóváltás
Win+M	az összes ablak lekicsinyítése
Win+D	asztal megjelenítése (a gyakorlatban ugyanaz, mint az ablakok lekicsinyítése)
Win+Shift+M	kicsinyítés visszaállítása
Win+P	Több kijelzős üzemmódok
Win+R	a futtatási párbeszédablak (Run) megnyitása
Win+Pause/Break	a rendszertulajdonságok megnyitása (Control Panel\System and Security\System)
Win+Tabulátor	Aero-feladat váltás
Win+nyílbillentyűk	az aktuális ablak igazítása

Az Enter volt a számítógép hőskorában a beviteli gomb, amely parancsokat hajtott végre, és erre ma is képes, pl. amikor párbeszédablakok fókuszált gombjait működtetjük vele (OK, Igen, Nem, Megszakítás, stb). Szövegszerkesztőkben és mindenféle szövegablakban ezzel indítunk új bekezdést. A SHIFT-Enter a megkezdett bekezdésen belül okoz sortörést.

A visszatörlés gomb (Backspace) szövegeknél törli a kurzor mögötti billentyűt (CTRL-lal az egész szót). Mind szövegeknél, mind grafikus programoknál törli a kijelölt tartalmat, a böngészőkben visszalép az előzőleg felhívott lapra (a SHIFT-tel kombinálva előrelép).

3. A köztes blokk

A Prt Sc (Print Screen) billentyű használata nincs programhoz kötve, bármit is jelenít meg a képernyő, azt bittérképékként a vágólapra helyezi. A tartalmat CTRL-V-vel tudjuk arra alkalmas programokba beilleszteni.

Insert gomb: a szövegszerkesztőket átváltja felülírási módra; a leütött karakter a tőle jobbra állót felülírja.

Delete (ang. törlés) gomb: szövegszerkesztőkben a kurzortól jobbra álló karaktert törli le, és az utána következőket eggyel balra lépteti. Ha tartalmak vannak kijelölve, azokat törli, és ezt a veszélyes szokását minden egyéb programban is megtartja (az intézőben állományokat, grafikus programokban grafikus elemeket, rétegeket, sat, sat, sat). A CTRL-ALT-Delete billentyűkombinációval egy olyan menübe jutunk, amellyel a számítógép zárolása, felhasználóváltás,

kijelentkezés, jelszóváltoztatás végezhető el, és a feladatkezelő (Task Manager) indítása, amit gyakran a lefagyott programok végleges leállítására használunk.

Home / End: szövegszerkesztőkben a kurzort a sor elejére ill. végére mozgatják, CTRL-lal együtt a dokumentum elejére ill. végére. A böngészőkben a lap tetejére / aljára navigálhatunk vele. Az intézőben kijelöli a mappa első ill. utolsó állományát, almappáját. A Page Up / Page Down gombokkal szöveges programokban oldalakat léptethetünk.

4. A funkcióbillentyű-sor

Az Esc (ang. escape = szökés, menekülés) gomb általában egy párbeszédpanel, vagy menü eltüntetésére szolgál, nemritkán valamilyen folyamat is megszakítható vele.

Az F1 funkcióbillentyű (Help, Súgó) minden programban a használati utasítást hívja elő. A többi funkcióbillentyű (F2 - F12) kiosztása programonként nagyon változó, és a helyzetet még bonyolítja, hogy gyakran a CTRL és a SHIFT billentyűkkel való kombinációikat is megrakják funkcióval.

Sok billentyűzetben a sor végén szerepelnek még Power, Sleep, és Wake gombok, melyek funkciója az oprendszer beállításaitól is függ, de rendszeren a számítógép kikapcsolását, a programok bezárása nélküli "elaltatását", ill. az ebből az állapotból való felébresztését végzik.

Mindezekon kívül a billentyűzet tetején szerepelhetnek még médiavezérlő és internetes gombok is, de ezek nem részei a szabványos billentyűzetnek, és szinte minden billentyűzet-modellen más helyre kerülnek.

Alapvető szövegszerkesztési trükkök

Ha igazán hatékonyan (gyorsan) akarunk dolgozni, nem használhatjuk kizárólag az egeret, vagy a billentyűzetet. A kéznek a billentyűzet és az egér közötti útjai idővesztéssel járnak, és figyelemkiesést okoznak. Ha ismerjük a kívánt parancsnak / funkciónak mindkét végrehajtási módját is, akkor sokkal ritkábban kényszerülünk arra, hogy váltsunk a két interfész között. Az egér zseniális találmány, semmi sem érheti utól a fókusz gyors áthelyezésében. De szövegeket szerkesztő és/vagy megjelenítő programok használatánál a navigálás és a kijelölés a legtöbb esetben gyorsabban elvégezhető a billentyűzettel.

Váltóbillentyűk

Vegyünk elő egy akármilyen szöveget egy szövegszerkesztőben, egy másikat az Acrobat Readerben, nyissunk meg egy weblapot a Dreamweaverben, a Firefoxban és az Explorerben, és próbáljuk ki az alábbi fogásokat:

Navigálás: A nyílbillentyű egy betűvel arrébb viszi a kurzort vízszintesen, ill. egy sorral függőlegesen. A CTRL-nyíl egy szót ugrik vízszintesen, és a bekezdés elejére / a bekezdés után ugrik függőlegesen. Bekezdés alatt azokat a szövegterületet értjük, amelyeket Enterrel választottak el egymástól. A szimpla nyílbillentyűvel és CTRL-lal való kombinációival nagyon gyorsan tudunk navigálni a szövegen belül.

Kijelölés: A SHIFT-nyílbillentyűvel vízszintesen egyes betűket, függőlegesen sorokat jelölhetünk ki. Logikus tehát, hogy a SHIFT, a CTRL, és egy nyílbillentyű egyidejű lenyomásakor a szövegszerkesztők vízszintesen szavak, függőlegesen pedig a bekezdés határáig terjedő kijelölést tesznek. Itt meg kell említeni, hogy az egérrel való duplakattintás a szót, a háromszoros kattintás pedig a teljes bekezdést jelöli ki (bár a Firefox és az Explorer forráskód-nézetében a háromszoros kattintás a sort, az Operában pedig a teljes forráskódot jelöli ki).

Törlés: A fentiekből logikusan következik, hogy a CTRL és a Del ill. a CTRL és a Backspace kombinációk egész szavakat törölnek.

Az összes fejlett szövegszerkesztőnek és kódszerkesztőnek van egy, a szövegterülettől balra elhelyezett oldalsávja, amely szintén érzékeny. Itt eggyel nagyobb a kijelölések léptéke: az egyszeres kattintás kijelöli az adott sort, a kétszeres a bekezdést, a háromszoros a teljes dokumentumot.

A grafikus felületű operációs rendszerek egymástól örökölték kezelési elveiket, és ezeket nagyon sok alattuk futó alkalmazás is megörökölte. Az egyik ilyen, hogy

SHIFT = KIJELÖLÉS

CTRL = NAGYOBB EGYSÉG

A CTRL-billentyű gyakran jelenti azt, hogy "is" (mint a többszörös kijelölés az oprendszerek intézőjében, űrlapokon, stb). Ezért ha egy szövegből innen-onnan akarunk szavakat kijelölni, a CTRL-nyomtatásával duplán kattintsunk rájuk. Ez működik a Wordben, a böngészőkben, a Firefox forráskódjában, de nem működik pl. az Acrobat Readerben vagy a Dreamweaverben.

Nagy általánosságban elmondható, hogy a SHIFT pedig gyakran jelenti azt, hogy "tól-ig" (többszörös kijelölés oprendszerek intézőjében, űrlapokon, rétegek grafikus programokban, Photoshop-ecsetek használata, stb). Ha egy kijelölni kívánt szövegterület soron, akár szón belül kell, hogy elkezdődjön, és egy másik soron / szón belül kell, hogy véget érjen, akkor általában érdemesebb az egeret használni. A kattintás-húzás azonban hibákhoz vezethet, előfordul, hogy nem sikerül megállni az adott pontnál, a szöveg továbbgördülhet, vagy a bekezdések végén felesleges szóközök jelölődnek ki. Érdemesebb megkattintani a kijelölendő szövegterület egyik határát, majd a SHIFT nyomtatásával a másikat. Ez valamennyi szöveget (kódot) szerkesztő és megjelenítő programban azonosan működik. Tehát érdemes megjegyezni:

CTRL = ÉS

SHIFT = TÓL-IG

A kijelölt terület kattintás-húzással (drag'n'drop) áthelyezhető, ha pedig eközben nyomva tartjuk a CTRL-t, akkor az eredeti is megmarad, tehát másolunk (úgy, mint a CTRL-C / CTRL-V kombinációval). Szövegszerkesztők, Windows-Intéző, grafikus programok...

CTRL = MÁSZOLÁS

Egér

De beszéljünk még egy kicsit az egérről is, mert ő valóban zseniális találmány. A kattintások 99%-a az egér bal gombját éri, és ha mást nem mondunk, akkor bal-kattintásról van szó. A jobb gomb minden alkalmazásban egy ún. helyi menüt (kontextusmenüt) hív fel, amely azért "helyi" (vagy kontextus-szenzitív), mert a szoftverinterfész különböző területein ill. a munkaterület állapotaitól függően más és más parancsokat tesz elérhetővé. Ezeket aztán a bal gombbal lehet végrehajtani.

Az egér görgője egyben nyomógomb is. Az ún "középső gombbal" való kattintás-és-húzás szövegszerkesztő és -megjelenítő programokban, így a böngészőkben is a hosszabb dokumentumok dinamikusabb görgetését teszi lehetővé. Wordben még a CTRL-lal való kombinációja is működik, ez olyan, mintha a görgetősávot használnánk. Ezek az oldalsó görgetősávok (scrollbar) minden olyan programban jelen vannak, amely valamiféle munkaterületet kezel. Desktop rendszereken az egérgörgő megjelenése óta nem sok munkájuk maradt, de a munkaterület hosszát és helyzetünket jelző funkciójuk miatt továbbra is számíthatunk a közreműködésükre.

Egyes egereken oldalt van két további gomb az ember hüvelyk- és gyűrűs ujjá alatt, amelyek pl. böngészőkben segítik a felhívott lapok közötti gyors navigálást.

Általános billentyűparancsok

A CTRL- (Machintoshon Command-), azaz vezérlés-billentyű kombinációival az éppen futó program parancsai adhatók ki. A jobb- és baloldali CTRL funkciója legtöbbször azonos. A következő billentyűkombinációkat úgy kell ismerni mint az egyszeregyet, mert akkor gyorsan tudunk dolgozni Excelben, Wordben, Acrobat Readerben, de Dreamweaverben, Photoshopban és Flashben is.

CTRL-N	New = Új	Új dokumentumot nyit.
CTRL-O	Open = Nyit	Dokumentum megnyitása tallózóablakkal.
CTRL-S	Save = Mentés	Dokumentum mentése.
CTRL-SHIFT-S	Save as... = Mentés másként	Másolat mentése a meglévő dokumentumról, akár más formátumban.
CTRL-A kijelölése.	All = Összes kijelölése	A dokumentumban szereplő összes elem kijelölése.
CTRL-C átmeneti	Copy = Másolás	Másolja a kijelölt elemeket, azaz vágólapra (egy tárba) helyezi.
CTRL-X elemet,	Cut = Kivágás	Kivágja a kijelölést. Ez nem csak kitörli az de a Copyhoz hasonlóan vágólapra is helyezi.
CTRL-V másolni	Paste = Beillesztés	Beilleszti a vágólap tartalmát. Tartalmakat programok között is lehet.
CTRL-P	Print = Nyomtatás	Megnyitja a Nyomtatás párbeszédpanelt.
CTRL-Z	Undo = Mégse	Visszavonja az utolsó műveletet.

CTRL-Y	Redo = Mégis	Újra elvégzi a visszavont műveletet.
CTRL-F	Find = Keresés és csere.	Párbeszédet nyit; szövegrészekre keres rá.
CTRL-W	Close document	Dokumentum bezárása.

Sok program egyszerre több dokumentumot is tud kezelni; az ezek közötti navigációt kartotékfülekhez hasonló interfész, vagy az oprendszer task-léce segíti. A CTRL-W az adott dokumentumot zárja be. Egyes programok ismerik még a CTRL-SHIFT-W-t is (Close All), amely valamennyi dokumentumot bezárja (de a program nyitva marad).

ALT-F4, egyes programoknál CTRL-Q   Quit = Kilépés; ez bezárja a programot is.

A böngészők billentyűparancsai

Általános

- Backspace: funkciója megegyezik a Vissza gombéval.
- SHIFT-Backspace: funkciója megegyezik az Előre gombéval.
- F5: frissíti (újrátölti) az oldalt.
- F3 vagy CTRL-F: megjeleníti a lapon belüli keresőmezőt.
- CTRL-U: a lap forráskódjának megtekintése.
- F11: teljes képernyős (eszköztárak nélküli) üzemmód.
- Tabulátor: a fókusz áthelyezése pl. linkek vagy úrlapelemek között.
- ALT-F4: bezárja a programot.

Tabbed browsing

- CTRL-T: új, üres tabet (kartotékot) nyit meg.
- CTRL-W: bezárja az aktuális tabet.
- Ha a CTRL nyomvatartásával kattintunk meg egy linket, vagy az egérgörgővel (scroll-kerék) kattintunk rá, a cél új tabben nyílik meg.
- A tabeket (a kis piros X-en kívül) úgy is becsukhatjuk, ha a fület akárhol megkattintjuk az egérgörgővel.
- CTRL-Tabulátor: a megnyitott kartotékok közötti váltás. A Firefoxban működik a CTRL és a számok (1-9) kombinációja is. A SHIFT-CTRL-Tabulátor visszafelé lapoz a megnyitott dokumentumok között.

Betűméret

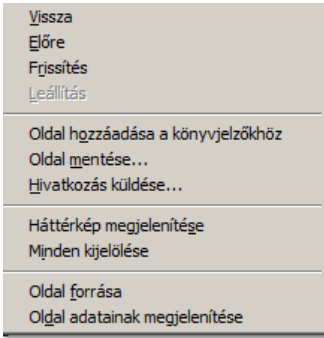
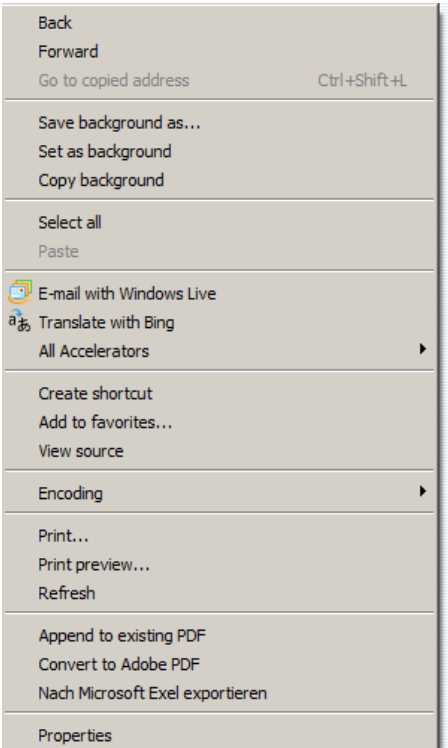
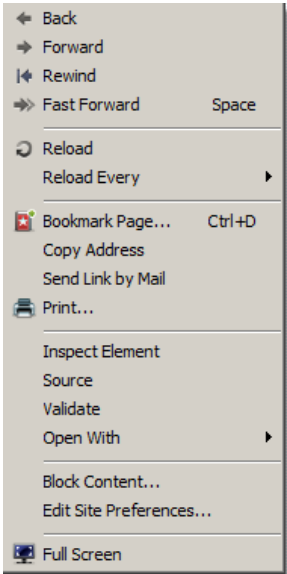
- CTRL + ill. -: betűméretet növelése ill. csökkentése. Általában a böngészők menüsorában is megtalálható. A betűkkel együtt arányosan megnövel mindent: div-konténereket, képeket, háttérképeket, videókat.
- CTRL-0: visszaállítja a 100%-os nézetet. (Explorer: CTRL+alfanumerikus 0)

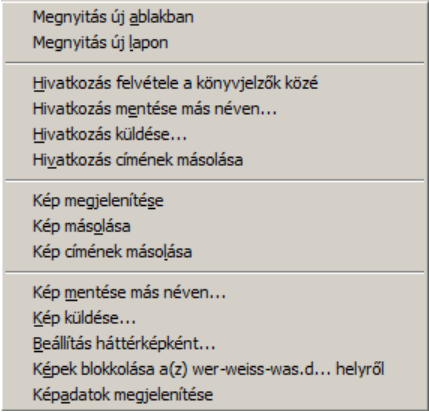
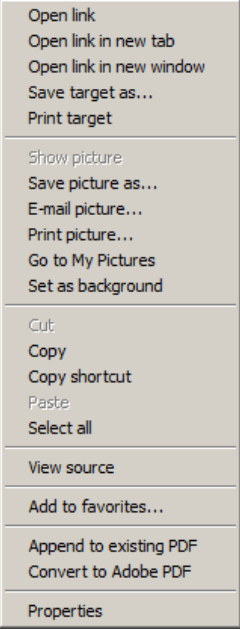
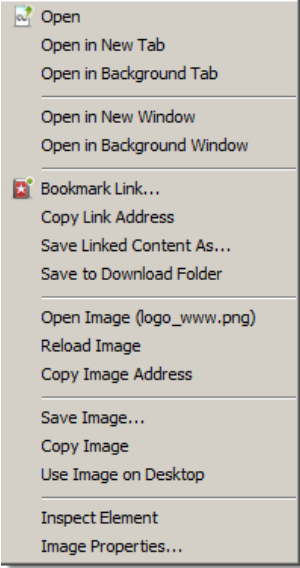
Kedvencek

- A CTRL-D-vel az aktuális oldalt könyvjelzővel (Explorer: "kedvenc") láthatjuk el.
- A CTRL-B (Bookmarks) megjeleníti a könyvjelzőket (kedvenceket).
- A CTRL-H (History) megjeleníti az előzményeket.

A böngészők helyi menüje

Az ún. helyi menü (kontextusmenü) az egér jobb gombjával nyitható meg, és más-más parancsok szerepelhetnek benne attól függően, hogy hova kattintunk. Ha egy képre kattintunk a jobb gombbal, olyan parancsokat fogunk látni, mint pl. "Képadatok megjelenítése", "Kép mentése", míg ha egy Flash-animációra kattintunk jobb gombbal: "Play", "Rewind", stb. A helyi menü a billentyűzettel is elérhető. Az egyes böngészők helyi menüje igen különböző, és szerepelhet benne mindenféle bővítmény parancsa is:

	Firefox	Internet Explorer	Opera
Szöveg	 <p>Vissza Előre Frissítés Leállítás</p> <p>Oldal hozzáadása a könyvjelzőkhöz Oldal mentése... Hivatkozás küldése...</p> <p>Háttérkép megjelenítése Minden kijelölése</p> <p>Oldal forrása Oldal adatainak megjelenítése</p>	 <p>Back Forward Go to copied address Ctrl+Shift+L</p> <p>Save background as... Set as background Copy background</p> <p>Select all Paste</p> <p>E-mail with Windows Live Translate with Bing All Accelerators</p> <p>Create shortcut Add to favorites... View source</p> <p>Encoding</p> <p>Print... Print preview... Refresh</p> <p>Append to existing PDF Convert to Adobe PDF Nach Microsoft Excel exportieren</p> <p>Properties</p>	 <p>← Back → Forward ↶ Rewind ↷ Fast Forward Space</p> <p>↻ Reload Reload Every</p> <p>🔖 Bookmark Page... Ctrl+D Copy Address Send Link by Mail 🖨 Print...</p> <p>Inspect Element Source Validate Open With</p> <p>Block Content... Edit Site Preferences...</p> <p>🖥 Full Screen</p>

	Firefox	Internet Explorer	Opera
Kép, amely egyben hiperlink is	 <p>Megnyitás új ablakban Megnyitás új lapon</p> <p>Hivatkozás felvétele a könyvjelzők közé Hivatkozás mentése más néven... Hivatkozás küldése... Hivatkozás címének másolása</p> <p>Kép megjelenítése Kép másolása Kép címének másolása</p> <p>Kép mentése más néven... Kép küldése... Beállítás háttérképként... Képek blokkolása a(z) wer-weiss-was.d... helyről Képadatok megjelenítése</p>	 <p>Open link Open link in new tab Open link in new window Save target as... Print target</p> <p>Show picture Save picture as... E-mail picture... Print picture... Go to My Pictures Set as background</p> <p>Cut Copy Copy shortcut Paste Select all</p> <p>View source</p> <p>Add to favorites...</p> <p>Append to existing PDF Convert to Adobe PDF</p> <p>Properties</p>	 <p>Open Open in New Tab Open in Background Tab</p> <p>Open in New Window Open in Background Window</p> <p>Bookmark Link... Copy Link Address Save Linked Content As... Save to Download Folder</p> <p>Open Image (logo_www.png) Reload Image Copy Image Address</p> <p>Save Image... Copy Image Use Image on Desktop</p> <p>Inspect Element Image Properties...</p>

További jegyzetek letöltéséhez látogasson ide: timetodesign.hu/tananyag.html